

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **Y. S. (Y. S.)**,
ukaranego za czyn z art. 94 § 1 k.w.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej,
na posiedzeniu w dniu 16 kwietnia 2025 r.,
w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w.,
kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść ukaranego,
od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze
z dnia 13 listopada 2024 r., VII W 671/24,

**uchyla zaskarżony wyrok nakazowy i przekazuje sprawę
Sądowi Rejonowemu w Zielonej Górze do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 13 listopada 2024 r., VII W 671/24, Y. S. został uznany za winnego wykroczenia polegającego na tym, że w dniu 11 września 2024 r., o godz. 23:40, w Z. na ul. D.,

prowadził pojazd marki R. o nr rej. [...] nie mając do tego uprawnień, tj. czynu z art. 94 § 1 k.w., za który wymierzono mu karę 1500 zł grzywny oraz orzeczono o kosztach procesu. Powyższy wyrok nakazowy nie został zaskarżony i uprawomocnił się.

Kasację w tej sprawie, na niekorzyść ukaranego, wniosł Prokurator Generalny, który zaskarżył wyrok nakazowy w całości i zarzucił:

„1/ rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 93 § 2 k.p.w., poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że występują przesłanki do rozpoznania sprawy obwinionego w postępowaniu nakazowym, skutkiem czego Y. S. został uznany za winnego i ukarany za popełnienie wykroczenia kwalifikowanego z art. 94 § 1 k.w., polegającego na kierowaniu pojazdem, w dniu 11 września 2024 r., bez wymaganych do tego uprawnień, podczas gdy okoliczności popełnienia zarzucanego obwinionemu czynu i jego wina, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego budziły wątpliwości, albowiem z załączonych do wniosku o ukaranie materiałów wynika, że fakt braku uprawnień do prowadzenia pojazdów przez obwinionego został wykazany jedynie na podstawie danych widniejących w Policyjnych Systemach Informatycznych oraz ewidencji Wydziału Komunikacji Starostwa Powiatowego w P., co było niewystarczające do ustalenia, czy Y. S. , będąc obywatelem obcego państwa, w czasie popełnienia przedmiotowego czynu zrealizował swoim zachowaniem znamiona czynu z art. 94 § 1 k.w., gdyż nie posiadał wydanego za granicą dokumentu stwierdzającego posiadanie uprawnień do kierowania pojazdem silnikowym w postaci krajowego lub międzynarodowego prawa jazdy, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz. U. 2024.1210 t.j. z dnia 9 sierpnia 2024 r.), czy też jego zachowanie wyczerpywało jedynie ustawowe znamiona wykroczenia z art. 95 § 1 k.w.,

2/ rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 94 § 3 k.w., polegające na zaniechaniu orzeczenia wobec obwinionego Y. S. , pomimo uznania go w punkcie 1 części dyspozytywnej wyroku za winnego popełnienia wykroczenia z art. 94 § 1 k.w., środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów, podczas gdy stosownie do treści powołanego przepisu art. 94 § 3 k.w., orzeczenie tego środka było w tym przypadku obligatoryjne”.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w.

Oczywista zasadność cechuje oba zarzuty podniesione w kasacji Prokuratora Generalnego. Zgodnie z art. 93 § 2 k.p.w. orzekanie w postępowaniu nakazowym może nastąpić, jeżeli okoliczności czynu i winy obwinionego nie budzą wątpliwości. Postępowanie nakazowe jest zatem instytucją, której stosowanie zastrzeżono do najbardziej oczywistych przypadków – takich, gdy zebrany materiał dowodowy jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych zastrzeżeń co do winy i okoliczności popełnienia zarzuconego czynu. Warunkiem koniecznym wydania wyroku nakazowego w sprawie o wykroczenie jest więc brak jakichkolwiek wątpliwości zarówno odnośnie do sprawstwa danego czynu, jak i winy obwinionego, co powinno wprost wynikać z materiału dowodowego załączonego do wniosku o ukaranie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 lutego 2024 r., V KK 524/23; z dnia 29 grudnia 2023 r., I KK 275/23). W tej sprawie opisany powyżej poziom braku wątpliwości co do sprawstwa i winy nie zaistniał, a to z uwagi na okoliczności podniesione w pierwszym z zarzutów, tak więc nie było możliwości wydania wyroku nakazowego.

Obwinionemu przypisano wykroczenie, które miało polegać na prowadzeniu pojazdu mechanicznego, gdy nie miał do tego uprawnień. Jak słusznie wskazał skarżący, brak wymaganych uprawnień w rozumieniu art. 94 § 1 k.w. zachodzi wówczas, gdy dana osoba w ogóle nie uzyskała uprawnień do prowadzenia pojazdu określonej kategorii w sposób wskazany ustawowo, utraciła je w wyniku cofnięcia i musi ponownie ubiegać się o uzyskanie takich uprawnień lub posiadając *de facto* takie uprawnienia nie może w danej chwili ich realizować i z nich korzystać z uwagi np. na ich czasowe zawieszenie, niepowodujące jednak ich definitywnej utraty (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 lipca 2024 r., I KK 232/24; z dnia 28 czerwca 2024 r., II KK 187/24; z dnia 19 marca 2019 r., IV KK 59/19).

Tymczasem w tej sprawie nie zweryfikowano, czy rzeczywiście obwiniony nie posiadał uprawnień do prowadzenia pojazdów w rozumieniu art. 94 § 1 k.w. Z akt sprawy wynika, że informacje na temat obwinionego sprawdzono wyłącznie w Policyjnych Systemach Informatycznych (k. 2) i ewidencji kierowców (k. 5). Brak stosownego wpisu w systemach informatycznych polskiej policji oraz ewidencji kierowców nie jest jednak okolicznością wystarczającą do stwierdzenia braku uprawnień do prowadzenia pojazdów w odniesieniu do obywateli państw obcych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2024 r., IV KK 323/24). Mając na względzie przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1210), konkretnie art. 4 ust. 2 pkt a i b oraz art. 5 ust. 4, prawo jazdy wydane za granicą w postaci: międzynarodowego prawa jazdy, określonego w Konwencji o ruchu drogowym, podpisanej w Genewie dnia 19 września 1949 r. oraz krajowe lub międzynarodowe prawo jazdy, określone w Konwencji o ruchu drogowym, sporządzonej w Wiedniu dnia 8 listopada 1968 r., stwierdza posiadanie uprawnienia do kierowania odpowiednim pojazdem silnikowym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie 6 miesięcy od dnia rozpoczęcia stałego lub czasowego pobytu. Z materiałów dołączonych do wniosku o ukaranie wynika, że nie podjęto próby ustalenia, czy obwiniony Y. S. posiadał prawo jazdy, o którym mowa w ww. przepisach.

Powyższe jest istotne przede wszystkim dlatego, że potencjalne ustalenie, iż obwiniony posiadał uprawnienia do prowadzenia pojazdu w Polsce, ale nie miał przy sobie dokumentu, który te uprawnienia potwierdza, prowadziłoby do konieczności rozważenia odpowiedzialności z art. 95 § 1 k.w., a nie art. 94 § 1 k.w. W odniesieniu do prawa jazdy, zgodnie z art. 38 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1251) kierujący pojazdem jest obowiązany mieć przy sobie i okazywać na żądanie uprawnionego organu wymagane dla danego rodzaju pojazdu lub kierującego dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem inny niż wydane w kraju prawo jazdy albo tymczasowe elektroniczne prawo jazdy, o którym mowa we wskazanych przepisach, jeżeli kierujący nie posiada wydanego w kraju prawa jazdy albo tymczasowego elektronicznego prawa jazdy. Nabycie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uprawnień do kierowania pojazdami jest związane z wprowadzeniem danych

kierującego do centralnej ewidencji kierowców. Ponieważ dostęp do tego systemu mają organy uprawnione do przeprowadzania kontroli drogowej, zbędnym jest posiadanie przy sobie i okazywanie się stosownym blankietem prawa jazdy. Jednakże obowiązek ten materializuje się w sytuacji, gdy kierujący pojazdem nabył uprawnienia do kierowania pojazdem poza krajem. Innymi słowy, obowiązek posiadania i okazania podczas kontroli drogowej uprawnień do kierowania pojazdami odnosi się do zagranicznego prawa jazdy, albowiem nie jest ono odnotowane w polskiej bazie danych.

Powyższe uwagi prowadzą do wniosku, że w tej sprawie nie było podstaw do wydania wyroku nakazowego, a tym samym doszło do rażącego naruszenia art. 93 § 2 k.p.w. Brak rzetelnego ustalenia czy obwiniony posiadał uprawnienia do kierowania pojazdem determinował przedwczesne pociągnięcie go do odpowiedzialności za wykroczenie z art. 94 § 1 k.w., a także brak należytego rozważenia możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności wyłącznie za wykroczenie z art. 95 § 1 k.w. Ustalenie, że obwiniony nie posiadał krajowego (polskiego) uprawnienia do kierowania pojazdami nie pozwalało na uznanie, że nie budziły wątpliwości okoliczności popełnienia zarzucanego mu wykroczenia z art. 94 § 1 k.w.

Ma rację Prokurator Generalny, że powyższe uchybienie miało istotny wpływ na treść orzeczenia. W sytuacji stwierdzenia faktu posiadania przez obwinionego zagranicznego prawa jazdy, o którym mowa powyżej, Y. S. winien zostać pociągnięty do odpowiedzialności za wykroczenie z art. 95 § 1 k.w., za które przewidziane są istotnie łagodniejsze sankcje, jak również ustawodawca nie przewidział orzeczenia środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, który w związku z ukaraniem za czyn z art. 94 § 1 k.w. ma charakter obligatoryjny (art. 94 § 3 k.w.).

Odnosząc się do drugiego z zarzutów trzeba wskazać, że uznając obwinionego za winnego wykroczenia z art. 94 § 1 k.w., Sąd Rejonowy rażąco naruszył art. 94 § 3 k.w. Zgodnie z tym przepisem, obowiązującym w obecnym brzmieniu zarówno w dacie czynu, jak i orzekania, w razie popełnienia wykroczenia, o którym mowa w art. 94 § 1 k.w., orzeka się zakaz prowadzenia pojazdów. Przepis ten ma charakter kategoryczny i wprowadza obowiązek orzeczenia wskazanego

środka karnego. Uznanie Y. S. za winnego wykroczenia z art. 94 § 1 k.w. obligowało zatem Sąd Rejonowy do orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w wymiarze wskazanym w art. 29 § 1 k.w. Powyższe powoduje, że obwiniony nie ponosi konsekwencji prawnych swojego czynu, które zgodnie ze wskazanym przepisem prawa materialnego zobligowany jest ponosić.

Przeprowadzając postępowanie ponownie Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności, respektując przepisy prawa procesowego, rzetelnie wyjaśni wszystkie okoliczności, które są istotne z punktu widzenia możliwości pociągnięcia obwinionego do odpowiedzialności za wykroczenie, a następnie w oparciu o nie, zważając na normy prawa materialnego, wyda stosowne rozstrzygnięcie.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji wyroku.

[J.J.]

[a.ł.]